

De Tweede Kamer
T.av. Commissie Onderwijs, Cultuur en Wetenschap
Mw. O.C. Tellegen
Postbus 20018
2500 EA Den Haag

Plaats/datum:
Utrecht, 27 september 2021

Onderwerp:
Position Paper PO-Raad t.b.v. Rondetafelgesprek Lerarentekort d.d. 29 september 2021

Geachte mevrouw Tellegen,

Ons onderwijssysteem is niet langer houdbaar. Het einde van de coronacrisis moet het begin zijn van een nieuw tijdperk voor het onderwijs. Dat gaat alleen lukken met een grootscheepse renovatie: het is tijd om tot een duurzaam verbeterprogramma te komen. Structurele investeringen en een langetermijnvisie op de onderwijsarbeidsmarkt zijn daarbij hard nodig.

Personeelstekort neemt toe en vergroot kansenongelijkheid

De prognoses liegen er niet om. Ondanks alle inzet van afgelopen jaren is de verwachting dat er in 2029 een aanvullend lerarentekort is van 11.000 fte. Dat is ruim 12 procent van het huidig aantal leraren in het primair onderwijs. En daar komen de huidige tekorten nog bovenop. Ook zijn de tekorten niet evenredig verdeeld over het land. In sommige achterstandswijken in de grote steden is het tekort opgelopen tot een kwart van het totaal aantal leraren. De problematiek wordt nog versterkt door het schoolleiderstekort, dat van minstens een vergelijkbaar niveau is.

Eenduidige registratie is essentieel

Een uitvraag naar personeelstekorten op schoolniveau geeft ons inzicht in de tekorten op wijk- en schoolniveau. Deze methodiek is ontwikkeld door schoolbesturen uit de G5 met ondersteuning van de PO-Raad en het ministerie van OCW. De PO-Raad bouwt voort op de succesvolle ervaringen in de G5 en faciliteert de landelijke uitrol. In oktober worden alle scholen gevraagd om op een éénduidige wijze de tekorten te inventariseren. Hiermee ontstaat er voor het eerst landelijk inzicht in het werkelijke personeelstekort, iets waar de kamer terecht om heeft gevraagd.

Wat is er nodig?

Voldoende en goed personeel is een basisvoorwaarde voor goed onderwijs en gelijke kansen voor ieder kind. Een complexe opdracht als het versterken van de onderwijsarbeidsmarkt vraagt dan ook om een integrale aanpak rondom drie thema's:

- Kwalitatief en kwantitatief betere **instroom**, onder andere door meer maatwerk en flexibiliteit in opleidingsroutes;
- De uitstroom verlagen door in te zetten op het **behoud** van leraren, onder andere door het dichten van de loonkloof en in te zetten op het verhogen van de deeltijdfactor;

- Vergroten van **taakdifferentiatie en functiespecialisatie** in onderwijsteams om aantrekkelijke loopbaanpaden te faciliteren.

Om dit succesvol te laten zijn heb je iedereen nodig: allereerst de leraren en de schoolleiders, maar ook de, opleiders, onderzoekers, bestuurders én politici. Een mix van maatregelen is nodig op lokaal, regionaal en landelijk niveau. De PO-Raad roept de politiek op om in dat kader werk te maken van de volgende landelijke maatregelen, waarbij we eerst inzoomen op versterking van de benodigde regionale aanpak:

1. Investeer in duurzame samenwerking tussen scholen

De verantwoordelijkheid om de tekorten aan te pakken is voor een groot deel in de regio belegd. Een goede keuze, want de onderwijsarbeidsmarkt werkt hoofdzakelijk regionaal. Bovendien zien we de positieve effecten van regionale samenwerking in de G5 en andere regio's. Door de grote regionale verschillen is een gecentraliseerde landelijke aanpak minder effectief. De arbeidsmarkttoelage is hier een voorbeeld van. De extra bekostiging is gebaseerd op een indicator die in de praktijk op sommige scholen en zelfs in sommige regio's onvoldoende aansluit of zelfs ongelukkig uitpakt.

Om een duurzame en integrale aanpak van arbeidsmarktproblemen in het onderwijs te versterken hebben de sectorraden het actieplan 'Duurzaam werken in het onderwijs: een aantrekkelijk perspectief' opgesteld. Het actieplan is een gezamenlijk ontwikkelde agenda voor het versterken van de onderwijsarbeidsmarkt. We vragen het nieuwe kabinet onder andere structureel te investeren in Samen Opleiden en Professionaliseren en deze partnerschappen tussen scholen en opleidingen te koppelen aan een duurzame kennisinfrastructuur. Regionale samenwerking wordt op deze manier verbreed en ingericht voor duurzame professionalisering, onderzoek en innovatie met een landelijke regie.

Het gaat hierbij om a) het versterken van die samenwerking tussen scholen en opleidingen zelf en b) het kennisintensiever maken van die samenwerking.

a) Maak van Samen Opleiden de norm

Bij deze manier van opleiden vindt intensieve samenwerking plaats tussen lerarenopleidingen en scholen op het gebied van opleiden en professionaliseren van studenten en startende leraren. Hierdoor wordt de kwaliteit en de aantrekkelijkheid van de opleiding verhoogd, ontstaat een doorlopende leerlijn voor leraren in de eerste jaren van hun carrière, wordt uitval van startende leraren tegengegaan en kunnen meer leraren betrokken worden bij het opleiden van hun toekomstige collega's. Recent onderzoek toont aan dat 97% van de respondenten uit het primair onderwijs (zeer) tevreden is over het Samen Opleiden en Professionaliseren. Momenteel wordt slechts 47% van alle PABO-studenten opgeleid in een opleidingsschool. Slechts 44% van alle PO-besturen participeert in het Samen Opleiden en Professionaliseren. De PO-Raad heeft, samen met de andere sectororganisaties en het ministerie van OCW de wens uitgesproken om alle leraren op te leiden en te begeleiden in een opleidingsschool. Om alle studenten (PO, VO én MBO) op deze manier op te leiden moet het jaarlijkse budget voor Samen Opleiden en Professionaliseren worden verruimd tot € 95 miljoen in 2029.

b) Investeer in een kennisinfrastructuur voor het onderwijs

De PO-Raad en de andere sectororganisaties werken al langer aan het versterken van de kennisinfrastructuur. Om onderwijsinnovatie te versterken, is een onderzoeks- en kennisinfrastructuur nodig met slimme verbindingen tussen alle onderwijs- en aanpalende sectoren. Een belangrijke stap daarin is het maken van de koppeling met de

partnerschappen Samen Opleiden en Professionaliseren. Regionale samenwerking wordt op deze manier verbreed en ingericht voor duurzame professionalisering, onderzoek en innovatie met een landelijke regie. Het mes snijdt aan twee kanten: het draagt bij aan de aantrekkelijkheid van de beroepen in de scholen en het verhoogt de kwaliteit van het onderwijs doordat er door lerarenopleidingen, scholen, leraren en schoolleiders gezamenlijk gewerkt kan worden aan evidence informed verbetering. Hiervoor is een structurele investering van €85 miljoen per jaar nodig.

2. Dicht de loonkloof tussen het po en vo

Werknemers in het primair onderwijs met gelijkwaardige taken en verantwoordelijkheden, verdienen minder dan hun collega's in het voortgezet onderwijs. Het gaat daarbij om leraren, onderwijsassistenten, andere onderwijsondersteuners en schoolleiders. De PO-Raad en onderwijsvakbonden pleiten al jaren voor het dichten van de loonkloof tussen salarissen in het po en vo.

De PO-Raad is dan ook zeer verheugd dat de Tweede Kamer afgelopen week in de Algemene Politieke Beschouwingen heeft besloten structureel 500 miljoen euro beschikbaar te maken voor de verbetering van de salarissen voor medewerkers in het primair onderwijs. Hiermee wordt een flinke stap gezet in het dichten van de salariskloof met het voortgezet onderwijs.

De loonkloof is hiermee echter nog niet volledig gedicht. Om de salarissen voor leraren en schoolleiders gelijk te trekken is er in totaal structureel 900 miljoen nodig. Zolang dat niet gebeurt blijft deze kloof in de weg staan bij het oplossen van het leraren- en het schoolleiderstekort. Dit betekent naast een gelijkwaardig salaris ook:

- Gelijke eindejaarsuitkering
- Geen verschillen in cao-toelagen
- Van toepassing op alle functies (leraren, onderwijsondersteunend personeel en directie) en alle onderwijssoorten (regulier basisonderwijs, speciaal basisonderwijs, speciaal onderwijs en voortgezet speciaal onderwijs)

Maak van de leerling geen kind van de rekening

Het primair onderwijs kampt al jaren met structurele uitdagingen. Het tekort aan leraren en schoolleiders, de dalende onderwijskwaliteit en toenemende kansenongelijkheid zijn onlosmakelijk met elkaar verbonden. Het is daarom van belang om nu een vervolg te geven aan de belangrijke eerste stap van de vrijgemaakte 500 miljoen euro en verder te investeren in de aanpak van het personeelstekort.

De PO-Raad roept de politiek daarom op om de aanpak van het personeelstekort in het onderwijs topprioriteit te geven, af te stappen van incidentele maatregelen en structureel te investeren op basis van een meerjarig (delta)plan. Zo werken we samen aan een duurzame onderwijsarbeidsmarkt, gelijke kansen én goed onderwijs voor ieder kind.

Met vriendelijke groet,

Freddy Weima
Voorzitter PO-Raad